

Aanwas en vitaliteit van het Nederlandse bos

Zeer recentelijk ontving ik de uitslag van een onderzoek naar de vitaliteit van de bossen in Gelderland. Ik ben diep onder de indruk van het feit dat deskundigen in tienden van procenten kunnen aangeven hoe de zaken staan. Nu is het in mijn herinnering nog geen jaar geleden dat er door deskundigen werd vastgesteld dat het aantal m³ dat werd geoogst in onze bossen sterk achterbleef bij de aanwas. De boseigenaar, zo werd ons aangetoond, moest meer oogsten; hij was dan minder afhankelijk van subsidies. Welk onderzoek moet ik nu geloven, want productie en vitaliteit gaan toch samen? Bovenstaande vraag zou ik graag ter discussie stellen in het Nederlands Bosbouw tijdschrift.

A. Baron van der Borch van Verwolde, Laren

Hierbij de eerste reactie uit de redactieraad, als inleiding op verdere reacties van de lezers:

De slechte vitaliteit van de bomen en de hoge bijgroei lijken op het eerste gezicht inderdaad in tegenspraak met elkaar. Toch gaan vitaliteit en bijgroei niet altijd samen. Hiervoor zijn verschillende verklaringen mogelijk:

1. In Nederland is stikstof de belangrijkste component in de depositie. Nu is stikstof een belangrijk voedingselement voor de bomen. Bij een gemiddeld niet optimale stikstofvoorziening leidt stikstofdepositie tot een betere groei, tenzij andere elementen in het minimum zijn. Dat zou één van de verklaringen kunnen vormen voor de hogere bijgroei.

Inmiddels moeten we in de Nederlandse bossen vaststellen dat de stikstofvoorziening meer dan optimaal is. De overmaat aan stikstof bevordert wel de groei van de bovengrondse delen, maar niet de wortelvorming. De bomen kunnen daardoor schaarse elementen als fosfaat, kalium en magnesium onvoldoende opnemen. Dat belemmert weer de wortelgroei, etcetera.

In droge perioden kan het beperkte wortelstelsel de vochtvoorziening van de bomen niet meer op peil houden. Blad- of naaldverlies is dan meestal het gevolg.

(Wat mij hierbij altijd opvalt is dat dit verhaal ook voor veel landbouwkundigen zo moeilijk te verwerken is, terwijl toch iedere praktische boer kan uitleggen wat er gebeurt als je te veel stikstof op je gewas strooit.)

2. De slechte vitaliteit in 1992 wordt voor een deel toegeschreven aan de droogte van de afgelopen jaren. Vooral bij bomen op groeiplaatsen met een matige vochtvoorziening mag worden aangenomen dat in deze jaren ook de bijgroei minder is dan in voorgaande jaren. Dit "incidentele" effect komt (nog) niet tot uitdrukking in de bijgroei over de afgelopen periode.

3. De hogere bijgroei is niet alleen in Nederland, maar ook elders in Europa vastgesteld. Dat wekt de indruk dat er factoren zijn die over grote gebieden van invloed zijn. Hierbij kan gedacht worden aan een hoger CO₂ gehalte in de lucht, aan stikstofdepositie of aan klimaatsinvloeden, maar ook aan natuurlijke lange termijn schommelingen in de groei. Zo heeft Wiedemann bij grove den aanwijzingen gevonden voor 10 tot 12 jarige perioden van goede en slechte groei.

Voor wat betreft de tienden van procenten in de vitaliteitscijfers hoeft u niet onder de indruk te zijn. Niemand schat de vitaliteit van een individuele boom in tienden van procenten. Wanneer de gegevens van honderden bomen uit tientallen opnameplots worden gemiddeld, dan mag aan het eerste cijfer achter de komma ook nog enige betekenis worden toegekend. Niettemin geeft het vitaliteitscijfer slechts een momentopname. Veel interessanter is een analyse van de veranderingen in de vitaliteit per boomsoort over een reeks van jaren.

G. van Tol

De kop in het zand

Opmerkingen naar aanleiding van enkele bijdragen in het NBT van februari 1993:

De kwaliteit van onze bossen baart iedereen zorg. Over het hele land ligt een deken van eutrofiërende stikstof in de vorm van stikstofoxiden en ammoniak. Het verzurende zwaveldioxide is weliswaar afgenomen, maar komt nog steeds in grote hoeveelheden naar beneden. De deposities lopen plaatselijk sterk uiteen met als gevolg grote regionale verschillen in de vitaliteit van de bossen. De steeds overtuigender wordende opwarming van het klimaat met toenevende fluctuaties in het weer draagt eveneens bij tot de zorg om de huidige bossen.

Niettegenstaande de pogingen van de overheid de veranderingen in de atmosfeer om te buigen in de richting van een min of meer natuurlijke situatie, moet rekening gehouden worden met blijvend boven normaal liggende deposities. Ook de vooruitzichten voor een beteugeling van de veranderingen in het klimaat zijn minimaal. Het maatschappelijk bestel van onze gehele samenleving, waarin economische groei centraal staat, houdt verdergaande exploitatie van natuurlijke hulpbronnen in, gepaard gaand met toename van energieverbruik en van productie van afval.

Zelfs met de schoonste technologieën zal daarom de milieubelasting blijven bestaan en mogelijk zelfs nog toenemen. Er zijn nu eenmaal te veel mensen op de aarde en het aantal ervan zal blijven groeien en met hen de belasting van het milieu.

Het getuigt daarom van weinig realiteitszin van onderzoeks- en beleidsinstanties op het gebied van de bosbouw om te menen dat de nu bestaande

bossen zodanig kunnen worden behandeld dat zij in hun oorspronkelijke staat voortbestaan. De bossen zullen eutrofiëren en veranderen. Het plaggen of begrazen is geen oplossing om dit te stoppen. Het milieu verandert en daarmee de groeiplaats van het bos.

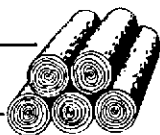
In een uitspraak van de Raad van State wordt gesteld dat schade aan bossen in ons land door luchtverontreiniging als een maatschappelijk risico moet worden aangemerkt (Landgoed de Stippelberg).

Wanneer de verantwoordelijke bosbouwinstaties niet eveneens van bovengenoemd standpunt uitgaan, gaat dat heel erg lijken op struisvogelpolitiek. Het is dringend noodzakelijk dat onderzoek wordt gestimuleerd om wegen te vinden welk soort bos, onder welke omstandigheden en waar, aangepast is aan de veranderde milieu-omstandigheden. Daar spelen oudere, gedurende lange tijd geobserveerde boomcollecties, zoals bijvoorbeeld op het Landgoed Schovenhorst en, door kortzichtig beleid afgebroken, veredelingsonderzoek (zie artikel Heybroek) een wezenlijke rol in. Er moet worden afgestapt van de kostbare, naar mijn idee zinloze, reparaties om in stand te houden wat niet meer past in de huidige omstandigheden. Dat betekent niet, dat de strijd tegen de milieuvuiling aan de bron niet met alle kracht moet worden voortgezet, maar wel dat wij daarbij de kop niet in het zand moeten steken.

C.P. van Goor

Bomenrooibedrijf/ Rondhouthandel

A. van der Horst

vraagt populieren, eiken en iepen
te koop, geveld of op stam

Eenrumerweg 12, 9961 PC Mensingeweer
Tel. 05959-1560 - Fax 05959-1459

Boomkwekerijen
ZUNDERT BV

Meirseweg 45
4881 MJ Zundert
Telefoon 01696-72250
Telefax 01696-75832

**Planten
voor bosaanleg en
landschapsbeplantingen**

Loofhout • Naaldhout • Populieren • Bomen
in plug en volle grond

Voor de modernste teelten - Geworteld in traditie